

**Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің
6D010300 – Педагогика және психология мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған**

**Абильмажинова Орынгуль Слямбековнаның «Кредиттік оқыту жүйесінде университет
студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық шарттары»
тақырыбындағы диссертациясына ресми рецензент, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор
Булакбаева Мейрамгуль Кенесбаевнаның**

ШІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	<p>1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жаңындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)</p>	<p>Диссертациялық тақырып алынған мемлекеттік және ғылыми сұраныстан туындағанын айқын көргө болады. Осыған орай, білім беру деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының талаптары сақталған кезде шығармашылық бастамага, оқыту мен тәрбиелеудің авторлық бағдарламалары мен әдістерін әзірлеуге және қолдануға, оқыту мен тәрбиелеудің жаңа, негұрлым жетілдірілген әдістерін дамытуға және таратуға құқықтар берілген.</p> <p>1. Диссертацияның өзектілігі және ғылыми мәселе ретінде алудағы итермелевуші күш болған тұжырымдамалар мен пайымдаулар мемлекеттік сұраныс ретінде нормативтік құжаттарға негізделіп, диссертацияның 3-бетінде оларға жүйелі түрде сілтемелер жасалған. 2. Жұмыс өз алдына аяқталған ғылыми бірлік ретінде алынғандықтан авторлық жоба деп қарастыруға болады. Арнайы тапсырыс болмагандықтан мемлекеттік сұранысты өтемейді деп тұжырым жасаймыз. Алайда, барлық алынған нәтижелер, тұжырымдамалар, жаңалықтар мемлекеттің сұранысын толығымен өтейді деп тұжырым жасауға болады. Сондықтан, педагогика ғылымының және білім беру саласының алдына жүктелген мемлекеттік сұранысты толығымен қанағаттандырады деуге толық негіз бар.</p>

2.	Фылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады /коспайды, ал оның маңыздылығы ашылған /ашылмаған.	Зерттеу нәтижесі кредиттік оқыту жүйесінде шығармашылықты арттыруда негізге алууды қажет ететін тұғырлар, кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытуда психологиялық-педагогикалық шарттары көрсетілгендігімен құнды болып табылады. Диссертациялық жұмыста ұсынылған теориялық-құрылымдық модельде нақтыланған компоненттерді әрбір оқу курстарының ерекшелігіне сәйкес теориялық ұстаным ретінде алуға болады деуге болады.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) томен; 4) өзі жазбаған	Зерттеуде ғылыми, тәжірибелік ұсыныстар беру барысында, диссидентант отандық білім беру жүйесіндегі талаптар мен өзгерістерге баса назар аударған және олардың нағымдылығын, сенімділігін жеке кәсіби тәжірибесіндегі фактілермен дәлелденгені жұмыстың жазу деңгейінің жоғарылығын көрсетеді.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негізdemесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертацияның өзектілігінің негізdemесі мемлекеттік, ғылыми және тәжірибелік сұраныстарды талдай отырып жасалған. Сонымен қатар, нормативтік құжаттар, көп жылдық тәжірибеде жинақталған ақпараттар және тәжірибелік эксперименттік жұмыстағы дәлелдемелік негізdemелер арқылы қамтамасыз етілген.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындауды 1)айқындауды; 2) жартылай айқындауды; 3) айқындаамайды	Диссертациялық тақырып қысқа да нұсқа үлкен ауқымды ғылыми мәселені зерттеуге бағытталғандығы қуантардық жағдай. Себебі, осы тақырыпқа орай мемлекеттік сұраныс ретінде негізdemелер де, диссертациялық жұмыстың проспектісі де, сонымен қатар барлық жаңалықтар міндеттердің шешімі ретінде қоргауға ұсынылып отырғандығымен айқындалады.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді	Диссертациялық жұмыстың логикалық бірізді, сауатты жасалған ғылыми аппарат тек жұмыстың мазмұнын толыққанды ашылғанына алғышарт ретінде көрінісі ғана емес, сонымен қатар диссиденттің ғылыми түрғыдан нығайғанын, өз бетінше тұжырымдар мен ұсыныстар жасай біletінін дәлелден отыр. Яғни, ғылыми аппараттың сауаттылығы

			диссиденттүң ғылыми сауаттылығын аңғартады. Олай болса, жұмыстағы алынған мақсат пен міндеттер өзара үйлесімді деп айта аламын.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен күрылсызы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ	Диссертациялық жұмыстың күрылымы толық таланттарға сай екендігін жұмыстың күрылымы аңғартып тұр. Себебі, жұмыс үш тараудан, кіріспеден және қорытынды мен қосымшалардан тұрады. Бірінші бөлім мәселенің әдіснамалық және теориялық ұстанымдар мен тұжырымдарды талдаап көрсетсе, екінші тарауда осы алынған нәтижелердің негізінде шығармашылық қабілеттерді айқындауға мүмкіншілік туындана отырып, осылардың барлығы күрылымдық-мазмұндық модель жасауға алғышарт жасаган. Осылайша, әдіснамалық, теориялық, практикалық тұжырымдар мен пайымдамалар қолданысқа ендіруге мүмкіншілігі бар модельді жасақтап, оны тәжірибеде тиімділігін тексеруге мүмкіндік берген. Сондыктан, жұмысты логикалық бірізді аяқталған бірлік ретінде қаруаға болады.
		4.5 Автор ұсынған жана шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сини талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген	Жұмыс алынған міндеттерге орай жазылып, ондағы шептімдер, қағидалар салыстырмалы талдау арқылы алынған, алыныш қана қоймай бүгінгі білім жетілдіру саласындағы процестер мен күбылыстарды үйлестіре отырып тұжырымдар жасалғаны диссиденттүң әдіснамалық ұстанымдарды терең қолданғанын аңғаруға болады. Ал осы ғылыми ұстанымдар нәтиженің адекваттылығын, шынайылығын қамтамасыз етеді.
5.	Ғылыми жаңаңышылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) <u>жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</u> 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Нәтижелердің барлығы алынған міндеттерге орай ғылыми жаңаңыш болып табылады. Себебі, қарастырылып отырган мәселенің озі бүгінгі қоғамдағы білім саласындағы болып жатқан кредиттің оқыту жүйесінде шығармашылықпен оқытуудың тренді ретінде қарастырылған. Ал оны қамтамасыз ететін білім ғана емес өзінің мансабын нығайтудың жолы ретінде қаруаға мүмкіндік жасайтындығы жаңаңыштардың жаңа екендігін толығымен аңғартады.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?	Кез-келген қорытынды талдаулар, салыстыруларға және теориялық қағидалар мен ұстанымдарға негізделетін ескеретін

		<p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңаболыштабылады)</p> <p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>болсақ, диссертациядағы қорытындыларды толығымен жаңа деп айтуға негіз бар. Себебі, барлық міндеттер бойынша жасалған қорытындыларды әдіснамалық, теориялық, тәжірибелік талдауға негізделгендіктен оларды жаңа деп қабылдауға негіз бар.</p> <p>Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және толығымен негізделген. Диссертанттың көп ғылымдар саласы бойынша жасаған талдаулары осы мәселені мемлекеттік, ғылыми сұраныстан туындағандығын дәлелдей отырып негізделген және барлық зерттеулердің барысында кредиттік оқыту технологияларына талдаулар жасалып, қолданысы нақтыланған.</p> <p>Кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың жүзеге асыру әдістемесін «Студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық негіздері» атты элективті курсын, кредиттік оқыту жүйесінде студенттердің шығармашылығын дамытуға СӘЖ, СОӘЖ ұйымдастырудың әдістемелік нұсқауын тәжірибеле енгізуімен іске асырылған.</p>
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми түрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген /негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Жұмыстың қорытындылары негізді деп есептеуге диссертанттың тәжірибелі жинақтай отырып, ондағы жетістіктер мен олқылыштарды көрсету және жетілдіру диссертацияның қорытындысы ретінде көрініс бергендейді. Диссертацияда тек осы жұмыс жазу барысындағы жылдардың қорытындысы ғана емес бұрынғы алынған қорытындылардың тенденцияларды анықтау арқылы жасалғандығы нәтижелердің нағымды және дәйекті екендігіне негіз болады.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді;	Қағидалар толығымен дәлелденді. Себебі, ұсынылыш отырган тұжырымдар алынған мақсат пен міндеттерден туындаған жұмыстың теориялық және тәжірибелік ұстамдылығын аңғартады.

	<p>3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар; 2) ортша;</p> <p>3) кең</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Жұмыс тривиалды емес. Себебі, барлық жаңалықтар теория мен практиканың арасындағы байланысты талдай отырып тұжырым жасалғандығымен дәлелденеді, яғни тек өзгенің тәжірибесі емес, өзіндік тәжірибелің басым болуы жұмыстың ұтымдылығын арттырып отыр деп есептейміз.</p> <p>Қағидалар жаңа деп тұжырым жасауға болады. Себебі, төрт міндет бойынша алынған жаңалықтар қорғауға ұсынылатын қағидалар негізінде көрініс беруі және қорытынды ұсыныстар жасауға алғышарт болғандығымен дәлелденеді.</p> <p>Жұмыстың қолдану деңгейі кең деп танылады. Себебі, біліктілігі артқан педагог өзінің педагогикалық тәжірибесін нығайтады, ал ол өз кезегінде білім алушыларға трансформацияланады, осылайша кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытуудың ауқымын кеңейтеді.</p> <p>Диссертациядағы барлық қағидалар мен тұжырымдар талапқа сай қажетті басылымдарда жарияланған, оның ішінде импакт факторы жоғары журналда да жарық көрген.</p>	
8.	<p>Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі</p>	<p>8.1 Әдістеменің тандауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p>	<p>Диссертацияның 1.3 бөлімінде диссиденттік студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытуудың педагогикалық-психологиялық шарттарын алғашқы рет негіздел отыр. Осы орайда, енді ғана еніп жатқан әдіснамалық тұғырлардың қолданысын негіздеуі жұмыстың әдіснамалық ұстамдылығын аңғартады. Атап айтқанда, мәдени-тарихи, тұлғалық-іс-әрекеттік, синегретикалық және құзыреттілік тұғырлардың негізделуі жұмыстың әдіснамалық мазмұнды екендігін аңғартады</p> <p>Эксперименттік жұмыста диссиденттік көптеген нәтижелердің дәйектілігін көрсетуге мүмкіндік беретін студенттердің шығармашылық қабілетін дамыту деңгейінің (немесе өлшемінің) соңғы және бастапқы мәндерінің айырмашылығын көрсететін абсолютті өсім (G) көрсеткіші бойынша</p>

		<p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және зандылықтар эксперименттік зерттеулер мен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>айырмашылыктарды өндөу мен интерпретациялау әдістемелері қолданған.</p> <p>Жұмыстың ұтымдылығы диссиденттың құрылымдық мазмұндық модель жасауымен айқындалады. Себебі, жасақталған модель жұмыстың логикалық бірізді әдіснамалық, жалпы теориялық негізdemелерге ғана емес, сонымен катар зерттеліп отырған пәндік бағытты эксперимент жұмыстарының ерекшеліктерін ескере отырып, жүйелі ықпалдасатын құрамдас боліктерден тұратындығын алға тартуға болады. Олай болса, зерттеу жұмысының ауқымының білім саласының барлық деңгейіндегі шығармашылық қабілеттерін арттыруға өзіндік үлесі бар деп есептеймін.</p>
		<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған</p>	<p>Диссидент жұмыс жазу барысында өте ауқымды зерттеулер жүргізгенін алыс және жақын шетелдік әдебиеттердің кеңінен қолданылуы жұмыстың мазмұндылығын терендете түскендігін көрсетеді. Зерттеу мәселесінің ғылыми тұрғыдан ұстанымдылығын көп ғылыми саладағы әдебиеттердің талдануы дәлел болмақ, осылайша ғылыми жұмыс әлемдік тәжірибелер мен тұжырымдарға негізделгенін дәлелдей тұр.</p>
		<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті / жеткіліксіз</p>	<p>Пайдаланылған әдебиеттердің саны 256. Бұл мөлшер талапқа сай. Жоғарыда аталғандай көп ғылымдар саласы бойынша және ғылыми басылымдар терең қолданылғаны мәселенің жүйелі бірізділікпен негізде қарастырылғанын дәлелдейді.</p>
9	Практикалық құндылық принципі	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Диссертациялық жұмыс теориялық тұрғыдан маңыздылыққа ие деп айтуға болады. Себебі, жоғарыда атап өткендегі теориялық ұстанымдар мен тұжырымдар кең көлемде қолдануға болатындығымен негізделеді және кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытуға септігін тигізетіндігі сөзсіз.</p>
		<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:</p> <p>1) ия;</p>	<p>Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары деп есептеймін. Практика барысында көрсеткіштер мен өлшемдер, ондағы қолданылатын әдіс-тәсілдер мен құралдарды</p>

		<p>2) жоқ</p> <p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады?</p> <p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытуда пайдалануға болады деп тұжырымдаймын.</p> <p>Жұмыстағы жасалған практикалық ұсыныстарды жаңа деп айтуға болады. Оған дәлел ретінде зерттеу жұмысының барысында алғынған нәтижелер мен олардың негізінде дайындалған нақты әдістемелік ұсыныстарды, зерттеу материалдарын жоғары оқу орындарының, колледждердің оқутәрбие үдерісінде, орта білім беру жүйесінде, қосымша білім беруде пайдалану практикалық түрғыда шешімін тапқан деп ойлаймын.</p>
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	<p>Академиялық жазу сапасы:</p> <p>1) жоғары; 2) ортаса; 3) орташадан төмен; 4) төмен.</p>	<p>Жазу сапасын жоғары деп есептейміз. Себебі, жаңа ұғымдарды, түсініктерді кеңінен қолдана отырып, олардың мәнін терең ашқан. Сонымен қатар, стилистикалық жағынан жатық, грамматикалық жағынан сауатты жазылған жұмыс деп қарастырамыз.</p> <p>Зерттеу жұмысының жоғарыда айтылған жетістіктерімен қатар келесі кемшіліктері мен ұсыныстарды айтуға болады:</p> <p>1. Кредиттік оқыту жүйесінде студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытуда дәстүрлі және цифрандыру дәүіріндегі ерекшеліктерін зерттеу міндеттерінің маңызды құрамдас боліктерінің бірі ретінде мазмұнын теренірек аша түскен дұрыс болар еді.</p> <p>2. Кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың әдістемесін зерттеу жұмысының мазмұнында кесте немесе сызба түрінде нақтылау қажет.</p> <p>Жоғарыда көрсетілген кемшіліктер мен ұсыныстар зерттеу жұмысының жалпы мазмұнына нұқсан келтірмейді, жалпы нәтижелерінің теориялық және тәжірибелік құндылығын төмендетпейді.</p>

Шешім: Абильмажинова Орынгуль Слямбековнаның 6D010300-«Педагогика және психология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық шарттары» тақырыбында жазылған диссертациялық жұмысы аяқталған, өзіндік дарағылыми сибек болыш табылады және ҚР БжФМ Білім және ғылым сапасын қамтамасыз ету комитетінің талаптары мен «Дәрежелер беру қағидаларында» көрсетілген талаптарына сәйкес келеді деп есептеймін. Сондықтан, Абильмажинова Орынгуль Слямбековнаға 6D010300-«Педагогика және психология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық деп санаймын.

Ресми рецензент,

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің

Жалпы және әлеуметтік педагогика және

өзін-өзі тану кафедрасының бағдарламалар көшбасшысы,
педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор м.а.

10.05.2022

Булакбаева Мейрамгуль Кенесбаевна